

**ФАУНІСТИЧНИЙ СКЛАД ТА ЕКОЛОГІЯ МОЛЮСКІВ ПІДРОДУ PEREGRIANA
СЕКЦІЇ BOUCHARDIANA У ВОДОЙМАХ ЖИТОМИРЩИНИ**

Вакулко Ю. М., Астахова Л. Є.

*Кафедра ботаніки Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

Молюски родини Lymnaeidae є однією з найбільш поширених груп гідробіонтів, що зустрічаються у прісноводних екосистемах. Актуальність вивчення цієї групи організмів пов'язана з тим, що вони є важливим компонентом живлення цінних промислових риб, а також проміжними хазяями різних видів трематоди. Досить часто вчені використовують їх в якості біоіндикаторів забруднення водойм, в біостратиграфічних дослідженнях.

Мета нашого дослідження полягала у вивченні видового складу та особливостей екології молюсків підроду Peregriana секції Bouchardiana у водоймах Житомирщини. Матеріал збирали у червні-вересні 2009-11 рр. у річках Тетерів, Гуйва, Случ, Смолка, Уж, Уборть, Візня, Дубовець, Ірша, Жерев та ставках, канавах, струмках та інших водоймах, що належать до басейну цих річок. Молюсків відбирали, застосовуючи стандартну гідробіологічну методику (В.І.Жадін, 1952). При їх вивченні використовували конхологічний та компараторний методи дослідження і видову ідентифікацію лімнеїд проводили відповідно до системи цих молюсків, яка розроблена М.Д.Кругловим (1985).

В результаті опрацювання зібраного матеріалу були виявлені такі види молюсків, що належать до підроду Peregriana секції Bouchardiana: *Lymnaea lagotis*, *L. fontinalis*, *L. hartmanni*, *L. patula*, *L. tumida*. Найбільш широке поширення, із даної групи гідробіонтів, у водоймах Житомирщини характерні для популяцій *L. fontinalis*. Цей вид виявляли у річках, ставках, струмках, меліоративних каналах, калюжах, у біотопах з різними донними відкладеннями, але найчастіше з мулистими і піщано-мулистими. *L. fontinalis* – фітофільний вид, який збирали в заростях макрофітів - рдестів (*Potamogeton*), жабурника звичайного (*Hydrocharis morsus-ranae*), стрілолиста звичайного (*Sagittaria sagittifolia*), глечиків жовтих (*Nuphar luteum*), а також в сплетіннях нитчастих водоростей (*Cladophorales*). Щільність його поселень була різною. Найбільша спостерігалась в струмку (с.Кам'яний Брід) і складала - 120 екз/м². В інших водоймах вона була дещо меншою - коливалась в межах 15 - 60 екз/м².

L. lagotis виявляли в річках, ставках, болотах, калюжах, канавах, переважно в біотопах з мулистими, піщано-мулистими і глинисто-мулистими ґрунтами. Збирали його переважно на невеликих глибинах (0,3-0,6 м), в негустих заростях водяної рослинності - осоки (*Carex*), елодеї канадської (*Elodea canadensis*), ряски (*Lemna minor*), роголисника зануреного (*Ceratophyllum demersum*), рогозу широколистого (*Typha latifolia*). Щільність поселення цього виду в обстежених водоймах була невисокою - 2-18 екз/м². Інші два види ставковиків секції Bouchardiana - *L. patula* і *L. hartmanni* виявлені в річках, струмках і меліоративних каналах. Вони віддають перевагу біотопам з чистою і прозорою водою. Донні відкладення в місцях їх поселення представлені піщано-мулистими, мулистими, кам'янистими з намулом, глинисто-мулистими ґрунтами. Молюсків знаходили як на відкритих ділянках ґрунту, так і серед вищої водяної рослинності, переважно - рдестів, елодеї канадської, роголисника зануреного. Щільність поселення *L. patula* в обстежених водоймах була різною, вона коливалась в межах 1-2 екз/м² (р.Жерев, сел.Лугини) до 18 екз/м² (р.Візня с.Ворсівка). Що ж стосується *L. hartmanni*, то щільність поселення його коливалась в широких межах – від 0,1 екз/м² (р.Уж с.Мирний) до 56 екз/м² (р.Смолка м.Новоград-Волинський).

Найменш поширеним у водоймах Житомирщини молюском секції Bouchardiana є *L. tumida*. Він вивлений в рукавах та затоках річок, ставках і калюжах в біотопах з піщано-мулистими та глинисто-мулистими донними відкладеннями. Цей молюск також є літофільним і зустрічали його переважно серед заростей рогоза широколистого, комиша озерного (*Scirpus lacustris*), ряски, глечиків жовтих, рдестів. Щільність поселення молюска в

БІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ – 2012: матеріали конференції. – Житомир: Вид-во ЖДК ім. І. Франка, 2012. – 25–27

обстежених водоймах була невисокою - від 2-3 екз/м² (р.Смолка м.Новоград-Волинський) до 8-15 екз/м² (ставок с.Туровець).